

Monumentnummer*: 522508

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 09 oktober 2001
Kadaster deel/nr 82704/78

Woonplaats*	Gemeente*			Provincie*			
's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch			Noord-Brabant			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Oranje Nassaulaan	1			5211 AR	's-Hertogenbosch		
Oranje Nassaulaan	3			5211 AR	's-Hertogenbosch		
Oranje Nassaulaan	5			5211 AR	's-Hertogenbosch		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
's-Hertogenbosch	I				1896		
's-Hertogenbosch	I				1895		
's-Hertogenbosch	I				814		

Omschrijving**

Inleiding.

In de wijk Het Zand gelegen woonblok bestaande uit een drietal voormalige HERENHUIZEN met achtererf, begrensd door de Oranje Nassaulaan, de Verlengde Luybenstraat, het Stationsplein en het achtererf van belendende bebouwing. De wijk Het Zand is vanaf circa 1890 aangelegd in een gebied tussen de oude binnenstad en het spoor en ontleent zijn naam aan de noodzakelijke ophoging van het terrein dat voor militaire inundaties was afgegraven. De woningen werden gerealiseerd door particulier initiatief en voornamelijk betrokken door welgestelde Bosschenaren. Vanaf de Stationsweg, de primaire hoofdas van Het Zand, neemt de rijkdom in ornamentiek van de bebouwing in noordelijke en zuidelijke richting af, hetgeen correspondeert met de oorspronkelijke grondprijzen en de sociale status van de voormalige eigenaren en bewoners.

De herenhuizen, thans grotendeels als kantoren in gebruik, werden gebouwd in 1903 door de uit België afkomstige architect J. Dony. Dony ontwierp in diverse stijlen. De toegepaste bouwstijl vertoont veel invloeden van de Neo-Renaissance. Nummer 1 werd gebouwd

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

in opdracht van F. van Lanschot; de nummers 3 en 5, die qua architectonische detaillering één geheel vormen, in opdracht van mejuffrouw W. van Lanschot. De belangrijkste bouwkundige wijzigingen zijn aangebracht bij de aanpassing tot kantoorruimte. Op de tweede bouwlaag zijn de panden door middel van een nauwe doorgang met elkaar verbonden. Met name nummer 1 is inwendig gewijzigd en versoberd; het interieur van nummer 3 is het best bewaard gebleven. Aan de gewijzigde en versoberde achterzijde diverse een- en tweelaags aanbouwen als uitbreidingen of als vervangingen van oorspronkelijke uitbouwen.

Omschrijving.

De gedeeltelijk onderkelderde bakstenen panden beslaan een rechthoekige (nummers 3 en 5) of nagenoeg vierkante (nummer 1) plattegrond en tellen aan de Oranje Nassaulaan en een deel van de Verlengde Luybenstraat twee bouwlagen en een kapverdieping onder een met Maasleien gedekt omlopend schilddak (nummer 3 nieuw gedekt), bestaande uit een lang dakschild aan de straatzijde en een kort dakschild aan de achterzijde. Aan de minder representatieve zijden (Stationsplein) tellen de huizen drie en deels vier bouwlagen onder een plat dak dat aansluit op de korte dakschilden. In de dakschilden een aankappende trapgevel en twee samengestelde topgevels met toppilasters, verder dakkapellen met overstekend door leien gedekt omlopend schilddakje en decoratief gemetselde schoorstenen, deels met speklagen en smeedijzeren sierankers. Nokbekroningen met pironnen. In het plat dak diverse daklichten, bij nummer 5 origineel bewaard gebleven. De met knipvoegen in kruisverband gemetselde panden worden (met name aan de representatieve zijden) verlevendigd door het gebruik van rood, groen en geel geglazuurde baksteen en rode verblendsteen voor speklagen, siermetselwerk en toepassing in ontlastingsbogen; verder hardsteen voor entreetrappen, plinten, dorpels, cordon-, water- en tandlijsten, sluit- en aanzetstenen, balkonconsoles en ter afdekking van en als sierstuk op topgevels. Gevelopeningen en entreeportieken rechtgesloten of onder segment-, rond-, hoefijzer- of korfboog. Bovenlangs de gevels een geprofileerde goot op klossen, deels opgenomen in een fries met siermetselwerk. Onderlangs de gevels een hardstenen plint met diverse kelderlichten voorzien van smeedijzeren, deels getordeerde diefijzers en ruitvormige roosters. Elk voormalig herenhuis bezit aan de asymmetrisch opgebouwde voorzijde (Oranje Nassaulaan) een entreeportiek in de eerste bouwlaag, een uitbuikend smeedijzeren balkon in de tweede bouwlaag en een topgevel in de pseudo-kapverdieping. Nummer 1 telt vier traveeën, waarvan de linker twee licht risaleren. De plint is gedeeltelijk gebosseerd. Diverse typen vensters, deels met glas-in-lood bovenlichten. Ontlastingsbogen omzoomd met natuurstenen sierlijsten. Nummer 3 telt drie traveeën. Bovenlichten met kleine roedenverdeling, gietijzeren balkonconsoles, beglaasde en betraliede dubbele entree deur met panelen. Het hoekpand nummer 5 telt drie traveeën, waarvan de linkse hoektravee is afgeschuind, hetgeen kenmerkend is voor de hoekoplossingen van de bouwblokken in het Zand. Bovenlichten met kleine roedenverdeling, bij het balkon -dat stilistische invloed toont van de Art Nouveau- verspringend. Entree deur als voornoemd bij nummer 3. Linker gevel aan de Verlengde Luybenstraat versoberd. Detaillering als voornoemd. Origineel venster op de begane grond. Opklimmende trappartij dekt de overgang van pseudo-kap naar plat dak af. Rechter gevel (bij nummer 1) op begane grond versoberd. Centraal ter plaatse van het trappenhuis twee boven elkaar geplaatste, betraliede vensters. Achtergevels en oorspronkelijke opstallen achtererf grotendeels gewijzigd en versoberd evenals de oorspronkelijke tuinmuur met ezelsrug.

De opzet van de plattegronden is bewaard gebleven. Bij nummer 1 loopt vanaf de entree een middengang naar een achterdeur; halverwege de gang begint ter rechterzijde het trapportaal. Bij de nummers 3 en 5 is de trap naar de verdiepingen direct achter de toegangsdeuren gelegen; naast de trap op de begane grond een kamer-en-suite met versoberde en gewijzigde erker- en keukenuitbouw aan de achterzijde. Van de deels versoberde interieurs zijn o.a. vermeldenswaard: kelders (mangelkamer, kolen-, wijn- en provisiekelder) met troggewelven tussen profielijzer en balkenplafonds; vestibule met tochtdeuren; hal met paneeldeuren en resten van marmeren plinten; trappenhuis met decoratief gesneden trapbalusters en daklicht op bovenste verdieping met geometrische

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

roedenverdeling; vertrekken met plafonds voorzien van stucwerk en -lijsten en herplaatste marmeren schouw.

Waardering.

Het drietal voormalige herenhuizen is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als voorbeeld van woningen voor de meer welgestelden. Deze sociale status is nauw verbonden met de situering in stedenbouwkundige context. Daarnaast omdat het object als onderdeel van de eerste stadsuitbreiding buiten de wallen een belangrijke fase vertegenwoordigt in de stedenbouwkundige ontwikkeling van Den Bosch. Het object heeft architectuurhistorische waarden vanwege het belang van de gehanteerde stijl binnen het oeuvre van architect Dony. Verder vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het architectonisch ontwerp en de verzorgde ornamentiek en afwisselende detaillering in de gevels en delen van het interieur. Het object heeft ensemblewaarden als onderdeel van de historische verkaveling langs een van de hoofdwegen van de wijk Het Zand. Er bestaat een sterke stilistische en architectonische relatie met belendende bebouwing, onder andere gelegen in de juxtapositie van de afgeschuinde hoeken. Het object is van belang wegens de architectonische gaafheid van de hoofdvorm en de bewaard gebleven elementen uit het interieur en draagt bij tot de visuele en structurele gaafheid van de wijk Het Zand.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis